

Van der Groe de laatste ziener?

Dikwijls wordt er gezegd: "Van der Groe, sloot het hekje toe", namelijk van de Nadere Reformatie.

Het is waar, Van der Groe was nog één van de weinige getrouwen, die zich vasthielden aan de erfenis der reformatoren en oude theologanten. Deze ouden worden hoog geprezen en ook nog wel gelezen, maar veelal niet goed verstaan. Het is maar de vraag of ook de toen ongeveer vijfendertigjarige Van der Groe sommigen wel goed verstaan heeft, die hij nog tot de oude theologanten rekent, maar daar niet meer toe gerekend kunnen worden. Van der Groe schrijft over de oude theologanten in zijn brief aan Jakob Groenewegen het volgende, waaruit blijkt dat hij zich met Teellinck heeft vergist, als ook met Brakel, Koelman, Schortinghuis en anderen, p.112. "ook was het geloof der ouden altijd tot rechtvaardigmaking V'.

Wij moeten vooraf weten waar het om ging en met welke bedoeling Van der Groe Teellinck aanvoerde tegen Jacob Groenewegen. Groenewegen verweet Van der Groe dat hij de zekerheid zomaar uit het Woord haalde; ja, dat Van der Groe een werkeloos geloof zou leren. Dan geeft Van der Groe een heel goed antwoord aan Groenewegen, zie p.135., maar komt daarna met Teellinck's syllogisme-systeem. Daar gaat het fout, want wat had Van der Groe moeten doen? Hij hoefde niet aan te tonen dat hij geen werkeloos geloof leerde, indien hij zich maar verliet op de "sleutelmacht" in de rechte prediking, Matth. 16:19.

De rechte prediking toont de mens dat hij er binnen, of er buiten staat. De rechte prediking heeft tot directe uitwerking dat de hoorders zich toetsen. Daarin worden de ware gelovigen gesterkt, en de anderen ontdekt het nog te missen. Wanneer de rechte prediking de eigenschappen van het ware geloof voorhoudt, sluit een waar gelovige zich daarbij automatisch aan, en de anderen zien zich er buiten staan.

De zaak ligt heel eenvoudig. Men hoeft de mensen geen ernstige sluitrede te laten maken, want dat werkt de Heilige Geest via de rechte prediking uit. Neem 1 Joh.5: 12 *"Wie in de Zoon Gods gelooft, heeft de getuigenis in*

zichzelf". Dan hoeft men geen sluitrede op te maken; nee, de getuigenis is aanwezig in de gelovige!. En vervolgens vers 11: *"En dit is het getuigenis, namelijk dat ons God het eeuwig leven gegeven heeft; en dit leven is in Zijn Zoon. Wie de Zoon heeft (voltooide tijd) heeft het eeuwige leven"*. De keerzijde daarvan is: *"Wie de Zoon Gods niet heeft, die heeft het leven niet"*. Ziet, dat nu is de sleutelmacht in de rechte prediking.

Wij zullen Van der Groe eens volgen in zijn verweer en wijzen op hetgeen hij beter had kunnen doen dan zich via het sluitredesysteem te verdedigen tegen Groenewegen.

p.114. "Teellinck legt eerst de grond tot zijn beschrijving van het andere deel des geloofs, te weten het vertrouwen, dat hij alleen in het oog heeft om dat te beschrijven, namelijk dat het is een verzekerdheid des harten, steunende op de beloften Gods, die in het evangelie zijn gedaan, welke een Christen heeft, dat al zijn zonden om Christus Wil vergeven zijn. Op die manier beschrijven alle oude Theologanten altijd het zaligmakende geloof, of het gelovig vertrouwen in onderscheiding van de kennis, die eveneens tot het geloof behoort. Hoe de ouden het geloof ook al beschrijven, het is bij hen altijd zulk een zaak als de H.Cat. stelt in Zondag 7.

Ik heb nooit een Theologant voor Anno 1600 gezien of gelezen, die het rechtvaardigend en zaligmakend geloof anders beschrijft. En ik ben er verzekerd van dat dit de algemene geloofsbeschrijving is van de oude gereformeerde kerk; en dat men pas vele jaren daarna het geloof op een andere wijze is gaan bepalen en beschrijven."

Dan neemt Van der Groe Zanchius als voorbeeld, die het geloof altijd beschrijft als een volle en vaste zekerheid, als een vaste en zekere kennis van de goedgunstigheid Gods voor ons. En, zegt Zanchius, "er zijn er velen die twijfelen aan Gods barmhartigheid. Nee, met de volle verzekerdheid, N.B. welke altijd in de Schrift aan het geloof wordt toegeëigend; kortom, hij is in der waarheid geen gelovige indien hij niet met een vaste

overreding zich verzekerd houdt, dat God hem een toegenegen en goedgunstige Vader is, etc--“

Dan schrijft Van der Groe dat Zanchius spreekt van verzekerdheid en vertrouwen als de grond en wortel, en niet in mate en trappen. Een verzekerdheid die alleen in het nieuwe deel der ziel huisvest."

Wij zien hieruit dat de geest van Aristoteles, om de mens in diverse delen op te delen, het gehele roomse denken, ook van veel reformatoren nog gevangen hield. Vandaar dat zij een foute gedachte over de oude en nieuwe mens hadden, en een zekerheid. leerden die wel in de nieuwe mens, maar niet in de oude mens aanwezig was. Zie Kohlbrugge.

p. 17. "Daarom brachten de oude theologanten alle beschrijvingen des geloofs terug tot het ene punt van de verzekerdheid des harten, om alzo het wezen des geloofs te bewaren.

Tot mijn leedwezen (zegt Van der Groe) moet ik bespeuren dat onze zon reeds zo ver gedaald is, dat men zelfs de geloofsbeschrijving der ouden niet meer met enige stichting kan lezen, alsof zij geen waarachtige daad of handeling van de mens insluit, welke aandeel aan Christus kan geven. Hoe bestaat het dat men mij van een werkeloos geloof wil beschuldigen.

De ouden hielden het voor een eeuwige onmogelijkheid en contradictie, dat iemand een verzekerd hart zou hebben van de vergeving der zonden, zonder de werkzame geloofsdaden, die aandeel aan Christus geven. Integendeel, zij oordeelden juist dat de verzekerdheid des harten van de vergeving der zonden zelf een gelovige daad en werkzaamheid van 's mensen gemoed is door de kracht van de Heilige Geest."

p.119: "Was er ooit enig mens op de aardbodem, die zonder een waar werkzaam geloof in de Heere Jezus, hetwelk de Heilige Geest in de uitverkorene werkt, een verzekerdheid der harten bekomen heeft van Gods genade en van de vergeving zijner zonden? Dat zijn ongehoorde zaken."

p.124: "Gij moet weten dat ik met Teellinck en met de oude gereformeerde kerk volkomen eens ben, dat het ware zaligmakende geloof, wat betreft het vertrouwen, eigenlijk is een verzekerdheid des harten, steunende op de beloften des Evangelies, welke een christen heeft, dat al zijn zonden om Christus wil vergeven zijn.

Dit neem ik niet anders dan in de bedoeling der oude gereformeerden, te weten, dat het wezen is de verzekerdheid als grond en wortel, en niet in bijzondere mate en trappen. Het is een verzekerdheid die alleen in het wedergeboren deel aanwezig is, niet in het onwedergeboren deel. En dat dit een waarachtige, heilige en geestelijk werkzame verzekerdheid is, die altijd en volstrekt noodzakelijk vergezeld gaat met een oprecht gelovig omhelzen en dadelijk aannemen van Christus”.

Dan geeft Van der Groe een stuk van W. Teellinck over het aannemen van Christus, waarin Teellinck spreekt over een zondaar die uit zichzelf uitgedreven is en hijgt en verlangt naar geloofszekerheid in Christus de Verlosser, zodat zijn ziel zich uitstrekt en Christus aangrijpt. Dit uitstrekken der ziel ziet Teellinck als een werk van het ware geloof. Wanneer, zegt Teellinck, de zondaar in de beloften van het Evangelie van de Verlosser heeft gehoord, zo grijpt de zondaar Christus aan, en legt Hem aan zijn eigen gewonde hart en maakt een sluitrede op namelijk dat ieder die van zijn zonden verslagen is en zijn zaligheid alleen in Christus zoekt, die behoort Hem toe. Dit dus vastgesteld zijnde uit het Woord, zo gaat de gelovige ziel voort, zegt Teellinck, te concluderen, dat deze de genade Gods in hem gewerkt ziet, dat hij zich bekeerd heeft en tot God heeft gewend, en waaruit de ziel besluit opmaakt, dat Christus met al Zijn verdiensten ook hem toebehoort. Dit noemt Teellinck de “toe-eigening” des geloofs.

Van der Groe wil op die wijze Jakob Groenewegen weerleggen, door te stellen dat dit het waarachtig gelovig aangrijpen en aannemen van Christus is, zoals dit was bij al de oude gereformeerden, hetwelk altijd

onafscheidelijk vergezeld gaat met een rechte overtuiging van zonden en kennis van het Evangelie. Van der Groe zegt geen ander aannemen van Christus te kennen, behorend tot het wezen des geloofs.

Jakob Groenewegen stelt, zie p.132, dat de verzekering niet tot het wezen des geloofs behoort, maar daarvan een vrucht is. En zo stellen het ook al de Gereformeerde Gemeenten en aanverwanten.

Op p.134 en 135. spreekt Van der Groe over het aanbod van Christus en de zaligheid, welke in het Evangelie algemeen geschiedt aan alle mensen die onder het Evangelie leven. Een verdere of nadere onmiddellijke openbaring boven het Woord acht Van der Groe niet noodzakelijk. De arme zondaars mogen besluiten dat Christus hun gewillige Verlosser is en mogen Hem zich toe-eigenen. Dan vraagt Van der Groe aan Jakob Groenewegen of zulk een geloof dan niet goed is, dat alleen op het Woord en de beloften rust, zonder een of andere onmiddellijke openbaring boven of buiten het Woord. Verder wijst Van der Groe naar Teellinck, dat de arme en verslagen zondaar door een particuliere sluitrede opmaakt, dat hij een gelovige is. Dan is het niet nodig, meent Van der Groe, om het geloof te verwekken door de kracht des Heilige Geestes, Die dat woord zou zeggen: "Gij Jan of Pieter. Het is genoeg dat het Woord voorstelt de kwaliteit of conditie van Jan of Pieter, die dan niets anders nodig hebben als maar alleen de gewone werking van de Heilige Geest in de beloften recht te verstaan en te geloven en deze met geestelijk licht in zichzelf te bespeuren".

Nogmaals beroept Van der Groe zich op Teellinck, p.137, en diens Huisboek, waarin het geloof wordt beschreven op p.448, dat het is: "Dat God in het Woord de mensen hun jammerstaat voorhoudt, en hen Zijn Zoon voorstelt als de Verlosser om met God te verzoenen. Dan belooft het Gode een heilige verslagenheid in de harten te verwekken over hun zonden, en een heilig verlangen naar Christus, om alzo en alleen bij Hem haar

zaligheid te zoeken. Dit is geloven. En zo wordt het geloof gewerkt door het gehoor van het gepredikte Woord".

p.140. Of de vergeving der zonden (de rechtvaardigmaking) gaat voor het geloof.

"De ouden hielden op grond van het Woord de vergeving der zonden, de rechtvaardigmaking, heiligmaking, en alle andere weldaden van Gods verbond tezamen begrepen, alles in eens, het is alles het uwe, zo gauw gij het oprecht met uw ganse hart gelovig begeert en wilt hebben op grond van Mijn genadige aanbieding of beloften Hand.13:38.

De ouden begrepen de rechtvaardigmaking alzo onmiddellijk vastgekoppeld aan het geloof, zodat het geloof *niet een enkel ogenblik zonder de rechtvaardigmaking* kan bestaan".

p.142. "De ouden wisten er niets van om de rechtvaardigmaking zover van het geloof en de verzekering af te scheiden; nee, zij handelden eenvoudiger in geloofszaken. Het was bij hen de vaste stokregel: **die waarlijk gelooft, die is gerechtvaardigd en verzekerd in zijn gemoed**"!

Wat hiervan afweek verwierpen zij als dwaling, en gingen dat met het zwaard des Geestes tegen

Tot zo ver de aanhalingen.

Wij vinden dat Van der Groe het sluitrede-systeem achterwege had moeten laten. Althans het sluitrede-systeem waardoor men mensen die nog in overtuigingen lopen aanzet tot inwendig onderzoek, of zij bij zichzelf kentekenen van genade kunnen ontdekken. Het ware "gevolg-trekken" bij een gelovige is meer een "toetsing", hetwelk de Heilige Geest gebruikt via de rechte prediking om de gelovige te laten zien dat hij inderdaad in Christus is. 1Joh.5: 12-16 toont dit klaar. Men komt niet tot het geloof via een sluitrede-systeem; nee, men wordt een gelovige maakt, men wordt met de hemelse genade overstort en overgoten, en daarna gaat men zien uit het

Woord en de rechte prediking dat men inderdaad een gelovige gemaakt (geworden) is!

W. Teellinck (voortaan W.T.). Bij W.T. vinden wij het syllogisme-systeem, dat wil zeggen dat een zondaar uit de kenmerken moet opmaken dat hij een gelovige is geworden (waar rook is moet vuur zijn).

Van der Groe heeft van zulk een systeem nog niet de verstrekkende gevolgen kunnen inzien. Hij leefde in de tijd dat dit syllogisme-systeem pas in omloop en gebruik kwam. Dit systeem kwam uit Engeland, van het puritanisme, maar ook uit Duitsland door het piëtisme.

In de geschriften van Van der Groe gaat het "aannemen van Christus" er wel geheel anders aan toe, dan hij beschrijft van W.T. De door schuld verslagen overtuigde zondaar, die met alles aan een einde komt, ligt als dood op de aarde, en keurt zichzelf de verwerping waard. Hij ziet zichzelf geheel en al ontbloot van alle goeds, geloof, gerechtigheid, etc-. Hij ervaart zich als onmachtig en onwillig om ook maar een enkele zucht te doen. Hier sterft de zondaar en ligt hij geheel en al uitgeschakeld. En nu is het de Heilige Geest die het geloof en de liefde Gods in het hart uitstort, hetwelk met Christus verenigt en de zondaar nieuw leven geeft. Op dat moment voelt de zondaar zijn zintuigen als vernieuwd, zodat hij van nu af aan kan zien, horen, roepen, bidden, smaken, voelen, etc-. en in Christus alles tegelijk eens en voor altijd ontvangt. Dan behoeft men geen sluitrede op te maken of men een gelovige is geworden; nee, dan getuigt de Geest met onze geest dat wij kinderen Gods zijn, Rom.8: 16.

Zoals W.T. het geloof en het aannemen van Christus beschrijft, lezen wij dat soms ook bij de Marrow-men. Dit is niet hetgeen wij in het Woord lezen, zoals in Gal.1:16 en 1 Joh.5:12-16, dat het Gode behaagde Zijn Zoon in het hart te openbaren, waar het geloof ingestort wordt, en men vanaf dat moment een nieuw schepsel wordt.

Van der Groe heeft de ontsporing van de mannen der Nad. Ref. wel aangevoeld en gesignaleerd, maar niet geheel en al in beeld gehad. Hij

heeft aangevoeld, zie p.182 Brief aan Jakob Groenewegen, dat Schortinghuis, Brakel, Koelman, Van der Kemp, Hellenbroek, Verschuer, etc-. geleerde en vrome schrijvers waren, die echter niet te vergelijken waren met de oude theologanten, als Luther, Calvijn, Zanchius, Melanchton, Teellinck en Lodenstyn, die in zijn ogen wel enige ponden zwaarder wogen. Maar waarom beriep Van der Groe zich niet op de Synopsis, van Polyander, Rivet, Thysius en Waleus, en ook niet op de Acta van de Synode? Waarom nam Van der Groe W. Teellinck om zich tegen Jakob Groenewegen te verdedigen?

Overigens hebben wij diep en groot respect voor Van der Groe, en. Wij weten dat hij velen (en ook ons. PM) tot rijke zegen is geweest.

J. Verwolf zegt in "Calvijn leer en miskenning" p.118, dat Van der Groe zich bij Brakel heeft vergist, daar Brakel niet de zekerheid tot het wezen van het geloof rekent. En dat het Van der Groe blijkbaar ontgaan is dat bij Brakel, Van der Kemp, Hellenbroek, etc-. het "begeren, hongeren en dorsten, aannemen, vertrouwen" een andere inhoud hebben dan bij Calvijn. En p.142, dat volgens Brakel, Hellenbroek, Smytegelt, Immens en Nupoort er geloof kan zijn zonder zekerheid dat God onze vader is en onze zonden vergeven heeft. (Ik dacht dat Nupoort dit later wel leerde. PM)

Dr. C. Graafland zegt in zijn dissertatie: p.171, Het is deswege niet vreemd dat Teellinck, na Amesius en Perkins, ook een tweërlei vertrouwen en zekerheid kende, p. 176, waar het eerste ligt opgesloten in het "wenden tot Christus", en behoort tot het wezen des geloofs. Het tweede volgt op de vereniging met Christus, en wordt als vrucht van het geloof beschouwd. De laagste trap ziet W.T. daarin dat Christus niets meer van ons eist, dan dat wij het heil maar begeren. En de edelste trap is de aanneming van Christus, bij wijze van de sluitrede. p.178.

Wij moeten bedenken dat Amesius meer een theologische grondslag heeft gegeven aan het piëtisme, waarin hij zich onderscheidt van Taffin,

Udemans en W. Teellinck. Amesius kwam uit Engeland, waar hij onder invloed stond van W. Perkins, en van hem een goed leerling was. Amesius week van Calvijn echter op belangrijke punten af, zie Graafland. p. 148.

Calvijn spreekt van de geloofszakelijkheid en kent daarbij wel bevindingen, maar hecht daaraan niet al te grote waarde. De mannen van de Nad. Ref. keken echter naar het inwendige leven, en legden niet alleen de noodzaak op de geloofszakelijkheid het objectieve of voorwerpelijke, maar eveneens op de zekerheid des gevoels. (zie J. Boer, dissertatie "Verzegeling met de Heilige Geest", p.28).

Hebben is meer dan zien, zeiden de mannen der Nad. Ref. Bij Luther en Calvijn was geloven het hebben. Bij de Nad. Ref. kreeg het gevoelig bezitten een meerwaarde, en daarin zag men de verzegeling met de Heilige Geest. Maar Calvijn maakte de wedergeboorte geen ogenblik los van de mystieke vereniging der gelovigen met Christus (J. Boer p.35).

De mannen van de Nadere Reformatie spreken over een middellijke en onmiddellijke verzegeling met de Heilige Geest. Wat bedoelen zij daarmee? In beide gevallen gaat het om de zekerheid dat men werkelijk een kind van God is, daar er zoveel schijn kan wezen wat het niet is. Dus moeten wij verzekerd zijn van de goedgunstigheid Gods jegens ons. Dat kan volgens hen op twee manieren.

De middellijke zou geschieden door godvruchtige overweging, het syllogisme-systeem, waarbij de zondaar uit de merktekenen opmaakt dat hij de zaligmakende genade bezit. Daarbij geeft de Heilige Geest Zijn goedkeuring. De zondaar legt zijn situatie naast het Woord en beproeft zichzelf, en maakt een geheiligd besluit, wat in feite een werk is van de Heilige Geest Die hem verlicht en aan de besluitvorming kracht geeft. Bij Perkins en Gomarus vinden wij reeds zulk een sluitrede-systeem.

De onmiddellijke verzegeling is een rechtstreeks mystieke ervaring, waarbij God als het ware van de hemel zegt dat wij genade hebben en Zijn kinderen zijn, waarbij de gelovige duidelijk mag zien de dingen die hem van God geschonken zijn.

Bij Calvijn zijn geloof en verzegeling in elkaar verweven, maar bij Beza, en later Taffin en de nadere reformatoren is de verzegeling een aparte toevoeging aan het geloof, Ef.1:13.

In de Reformatie gaat het om de rechtvaardiging van de goddeloze. Bij de N.R. gaat het om de rechtvaardiging van de gelovige. Bij de reformatoren is het Gods rechtvaardigend spreken dat de werkelijkheid schepte. Bij de N.R. is het de gelovige die Gods rechtvaardigend spreken erkent, waardoor hij rechtvaardig is. Dus kwam men alzo tot een ándere zekerheid des geloofs als in de Reformatie. De N.R. kwam tot de zekerheid des geloofs als gevolg van een geestelijke opmaak via een sluitrede, waarbij de onmiddellijkheid van God wegvalt. Men is op zichzelf aangewezen.

De kenmerken zijn bij de N.R. de vaste punten en handvaten waardoor de gelovige zich kan vergewissen van zijn staat. Bij Calvijn zijn deze kenmerken slechts tweedehands middelen. Nee; zegt de N.R., per slot van rekening geeft alleen de zekerheid des gevoels de doorslag, wanneer het zegel van Boven afdaalt en op de ziel wordt gedrukt, door een bijzondere Geesteswerking.

Het verschil tussen Reformatie en Nadere Reformatie is zo groot, dat dit niet onder een enkele noemer gebracht kan worden. Heerste bij Calvijn nog de geloofszakelijkheid, bij de Nad. Ref. heerste het ingekeerde leven, het syllogisme-systeem, waarvan prof. Heidanus in 1648 te Leiden zei, "dat deze alleszins buitengewone vroomheid haar oorsprong grotendeels aan vreemde invloeden verschuldigd was. En het te wensen ware geweest dat deze zwaarigheid alleen in Engeland was gebleven!"

De Dordtse Vaders volgden de mannen der Nadere Reformatie, en niet Calvijn. Calvijn wijst op Christus, Die ons in het Evangelie tegemoet komt, en in Wie wij als een spiegel door de Geest des geloofs onze genadige verkiezing aanschouwen. Een enkele maal spreekt hij van het geloof als het christelijk leven als kentekenen en bewijzen van onze verkiezing. De Dordtse Leerregels spreken juist over de vruchten van het geloof als middelen om tot heilszekerheid te komen, en volgen hierin Beza en Ursinus. Vandaar ook hun verschil in de uitleg van Rom.8: 16.

Calvijn zegt daarvan dat de Heilige Geest ons tot inzicht brengt, dat de aanneming van ons tot kinderen Gods zeker is. Beza zegt ervan dat de Heilige Geest met onze geest medegetuigt dat Christus in ons woont, dat wij vernieuwd zijn, kinderen van Hem, en hierin volgde hem de Synode te Dordt, zie Acta p.619, waar men wijst naar de inwendige betuiging en verzegeling van de Heilige Geest. De Gelderse deputaten betogen de verkiezingszekerheid d. m. v. een sluitrede, p.628.

De Nad. Ref. besteedde geen aandacht meer aan die verzegeling van de Heilige Geest, die bij Calvijn primair (oorspronkelijk) was, namelijk het getuigenis van de Geest, dat ons God als Vader doet aanroepen.

Ook van der Groe sluit in dezen zich bij de mannen der Nad.Ref. aan. Hij neemt de geloofsbeschrijving van Willem Teellinck als maatstaf, waarin het sluitrede-systeem duidelijk aanwezig is. Aan dit systeem kleven vele nadelen en ernstige gebreken. Van der Groe heeft stellig gedacht dat Teellinck het er voor hield dat de sluitrede opgemaakt kon worden door iemand die reeds in Christus met het ware geloof begiftigd was, maar nog niet in zijn gevoel daarvan gevoelig verzekerd was. En zo genomen kan het syllogisme-systeem weinig of geen kwaad. Maar dat bedoelde W.T. niet, en daarin heeft Van der Groe zich vergist. W.T. bedoelde dat een overtuigde zondaar, die in nood en ellende verkeerde en geen uitweg wist en hijgde naar hemels licht, hongerde en dorste (wat onmogelijk is, daar men dan aan een dode, die nog onder de wet is, leven zou toekennen) uit

deze kenmerken mocht vaststellen dat hij reeds genade bezat en een gelovige was geworden, daar deze werkzaamheden kenmerken en vruchten van het geloof zouden zijn.

Zie hier de grote verschuiving. Namen alle oude rechtzinnigen het "honger en dorsten" als kenmerken van het ware geloof, van iemand die in Christus bewust vernieuwd is, de lateren namen dit "honger en dorsten" als vruchten van een geloof in de wet, waar de mens in overtuigingen verkeert en in feite nog een goddeloze is, geheel ontbloot van alle ware geloof. Van der Groe worstelde met deze zaak en volgt nu eens het spoor der ouden, en dan eens het spoor der nadere reformatoren. Hoe kan men zulk een mens uit kenmerken laten opmaken dat hij een kind Gods is. Dan zal hij zich altijd bedriegen!

Het "honger en dorsten" naar de gerechtigheid.

De Reformatoren namen deze dingen als vruchten van het geloof, zie C. Olevianus, Gen.verb.2,24,458, waar de eigenlijke bekering en boetvaardigheid voortkomt uit het geloof, en daaraan niet voorafgaat. Ook Calvijn en Eerstens zeggen dit, Schatboek vr.90-2, fol.97.

Zij stelden dat de zaligsprekingen niet voor de ongelovigen waren, maar tot gelovige personen zijn gericht, omdat die immers zalig gesproken werden. Dit is een zakelijke nuchtere denkwijze! Hongeren en dorsten naar de gerechtigheid is alzo een vrucht van het geloof, en gaat onafscheidelijk met het geloof samen. Hongeren en dorsten zonder geloof komt overeen met wat Calvijn en Zanchius zeggen, dat o.a. Zacheus door een aandrift begeerde Christus te zien. Die aandrift is nog niet het geloof.

Calvijn: "Geen anderen zijn het ware geloof deelachtig, dan die, welke, verzegeld met de Heilige Geest der aanneming, God van harte hun Vader noemen" (zie J. Verwolf, "Calvijn leer en miskennen", p.71).

Perkins (en ook Comrie) zegt het geheel anders dan de reformatoren, zie Verwolf p.77, namelijk dat zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid het ware geloof nog niet hebben en de verzoening nog

missen. (Dus zou een ongelovige reeds kunnen hongeren en dorsten, en zalig gesproken worden. PM)

Stoddard en Boston stemmen wel overeen met Calvijn in dezen. Van Augustinus is de uitspraak: "Wie gelooft, weet, dat hij van harte gelooft."

Dat beleden ook de reformatoren, maar bij Dordt 1618/19 horen wij iets anders. Dan komt er een daling van toonhoogte in de heldere stem des Evangelies en mengt zich de onzekerheid en vreze in de taal des geloofs. J. Boer schrijft in zijn dissertatie over de "verzegeling met de Heilige Geest", p.102, dat het piëtisme zijn eigen zekerheid kwijtraakte en het geloof verloor aan zichzelf.

Leerde Calvijn nog de wedergeboorte als een concrete levens-werkelijkheid: "Wij worden nooit met God verzoend, of wij worden tegelijk begiftigd met inklevende heiligheid", (en zo leerden Olevianus en de anderen het eveneens) de Nad-Ref. leerde het anders en zag de wedergeboorte meer als de verzegeling met de Heilige Geest, zie maar de kanttekening bij Ef.1:13.

Calvijn vat de wedergeboorte op als een werk Gods vanaf het eerste begin, zodat ze zelfs in tijdsorde aan het geloof voorafgaat. De aanneming tot kinderen is alzo het middelpunt, d.w.z.de rechtvaardiging van de goddeloze door het geloof.

En daarmee is de vernieuwing en heiliging onlosmakelijk verbonden, maar deze staat op de tweede plaats. In de Nad. Ref. was het overwegend niet meer de rechtvaardiging van de goddeloze, maar van de "levendgemaakte". A. Coinrie had daarop wat unieks uitgedacht. Hij leerde weer de rechtvaardiging van de goddeloze, maar leerde tevens de instorting van het geloof als een embryo. Dat was dan de rechtvaardiging van de goddeloze, onbewust. En zo leren het de Ger.Gem. en aanverwanten tot op heden.

Calvijn maakt de wedergeboorte geen moment los van de vereniging der gelovigen met Christus. Het piëtisme heeft echter een ander geloofsbegrip ontwikkeld, en kent geen zekerheid des geloofs, maar een zekerheid

omtrent het geloof, zie J. Boer.p.52. De heilszekerheid is bij hen een beredeneerde en dus schrale zekerheid, die verkregen wordt door middel van een geloofssyllogisme. Dit blijft een dorre en droge zaak, en derhalve wankel. En juist hieraan hebben praktisch alle latere gereformeerden zich vastgeklampt!

Op die wijze werden geestelijke "standen" condities om tot het geloof en deszelfs zekerheid te komen! Dus door zelfanalyse! Wat een bedrog! Dat is pelagiaans en semi-pelagiaans. De pelagianen leerden dat de mens zichzelf uit eigen krachten kon bekeren, dus zelf wel kon vaststellen uit kentekenen dat men een kind van God was. De semi-pelagianen leerden, dat een mens zijn bekering uit eigen kracht kan beginnen, maar niet zonder de genade van de Heilige Geest kon eindigen.

J. Boer p.61: "Perkins hechtte grote waarde aan het gebruik van de sluitrede om tot zekerheid van het geloof te komen." Hij zei dat het geloof "redekavelt". Hij stelt boven en naast de zekerheid des geloofs, de zekerheid des gevoels.

Van der Groe en zijn worsteling

Van der Groe werkte en leefde in een geestelijk klimaat waar de beste iets van meekrijgt. Hij worstelde met de geloofszekerheid en vaststelling daarvan. Hij wilde de reformatoren voor geen enkel procent afvallen, maar zag in de mannen der Nadere Reformatie toch ook nog zoveel goeds en zoveel Godsvrucht, dat hij ook hen niet wilde afvallen en bestrijden, hoewel hij dat wel had moeten doen. Wanneer mannen als Koelman, Brakel, etc. de zekerheid niet meer tot het wezen van het geloof stellen, is de leer der Reformatie daarmee ontkracht. Of Van der Groe al hun geschriften soms niet heeft gelezen, en of dat hij dit niet heeft opgemerkt, en mogelijk wel heeft opgemerkt, maar niet openlijk heeft willen bestrijden, is maar de vraag.

Hij schommelt en balanceert dan ook tussen de reformatoren en nadere reformatoren in, en helt gelukkig over naar de reformatoren, hoewel hij de nadere reformatoren niet kan loslaten.

In zijn preken over de Blinde Bartimeus zegt hij, p.157: "Ziet, zulke ellendige en rampzalige zondaren ontvangt de Heere Jezus en die zichzelf dan niet waarlijk als zulk een zondaar kent zo gruwelijk en verdoemelijk hij is, o, die zal de Heere Jezus dan ook geenszins aannemen. Nee, de zonda-ren die Hij aanneemt en ontvangt, zijn niet alleen de allerellendigsten, maar zij bezitten door de krachtadige werking des Heilige Geestes in hun zielen ook nog zekere hoedanigheden van heilige boetvaardigheid en oprechte vernedering van hart, waardoor zij toebereid en vatbaar zijn voor de dierbare genade van de Heere Jezus, en van alle ongelovige, onboetvaardige en verworpen zondaren gans onderscheiden zijn, als dewelken Christus nimmer aanneemt, zoals ook zij nooit in ware zielsvernedering tot Hem komen om Zijn genade te zoeken."

Dan somt Van der Groe op welke hoedanigheden er zijn in boetvaardigheid, namelijk zichzelf gans en al verfoeien, de straf erkennen, gevoel van machteloosheid vanwege de verloren staat, begeerte naar genade, bereidheid alles te ondergaan en God dit hartelijk goedkeuren, etc-. p.160. Zulke wil de Heere Jezus aannemen en ontvangen. "En onder dat ontvangen of aannemen van Christus wordt nu, zonder onderscheid, het gehele werk der verlossing en zaligheid verstaan, hetwelk de Heere Jezus verricht aan de arme zondaren, die zo oprecht tot Hem komen, om door Hem geholpen en uit genade behouden te worden".

Dan gaat Van der Groe verklaren wat dat aannemen van Christus al inhoudt. Van der Groe ziet het gehele werk der verlossing zich samen-trekken tot een hoofdpunt, namelijk de aanneming van Christus, waarin ALLES INEENS het deel van de zondaar wordt, uit genade door het geloof. Daaraan vooraf laat Van der Groe een zekere boetvaardigheid gaan, nog onder de wettische overtuigingen, zonder het geloof, als snode

middelen tot eigenbehoud, zoals Olevianus dat zegt, welke God gebruikt om de ziel uit zichzelf te drijven naar Christus.

Op p.161 zegt Van der Groe verder: Christus is de vrijstad, de geopende fontein. "Al wie er anders van spreekt, die kent den Heere Jezus niet; al wie zegt, dat hij tot Jezus komt en naar hem hongert en dorst, en dat hij van Jezus niet geholpen wordt en geen gehoor bij Hem vindt, en niet van Hem wordt aangenomen of ontvangen, die is geen gelovige, die onteert en smaadt de Heere Jezus, en in die mens is de waarheid niet, want Christus is duizendmaal gewilliger, als er ooit een zondaar wezen kan."

Op deze wijze genomen kan het geen kwaad dat Van der Groe de boete aan het geloof vooraf laat gaan, hoewel het een oneigenlijk gebruik is van de schriftbenamingen. De reformatoren gebruikten deze benamingen er dan ook niet voor. En ook hier blijkt dat Van der Groe niet het sluitrede-systeem hanteert, zoals hij dat aanhaalt van Teellinck in zijn verweer tegen Jakob Groenewegen.

In zijn Brieven, schrijft Van der Groe, p.119, hoe men eerst door het overtuigend licht van de Heilige Geest in zalige zelfverlorenheid voor God komt, waar dood en leven zich vaneenscheiden. Waar Christus Zich aan de ziel openbaart, wordt zij eerst heilig hopeloos en radeloos gemaakt, om aan de wet te sterven, opdat wij met Christus weder opgewekt zouden worden door het geloof. Dan pas neemt de zondaar Christus aan als Middelaar tot verzoening bij de Vader.

En p.19., dat hier het eigen leven eindigt van wettische pogingen, en men geheel ziek en krank wordt, waarna de Heiland Zich terstond openbaart, waarna de zondaar niet langer kan tegenstaan het evangelieaanbod af te slaan, om zijn zaligheid nog langer in eigen werk te zoeken. Nu wordt hij als een goddeloze door Christus om niet gerechtvaardigd en gezaligd. Christus en de genade zijn dan de enige grondvesten, waarop de arme zondaar met zijn hart nederzinkt. In die zalige gemeenschap met Hem

wordt hij tot God gebracht en met hem voor eeuwig verzoend, en inwendig geheiligd en vernieuwd. Hier ontvangt men de Nieuwe Naam, Openb.2:17.

"En dit is", zie de Elf leerredenen van der Groe, p.232, "de zalige inlijving in Christus. Tot groter staat van heerlijkheid en geluk van een arm zondaar niet verheven worden. Dit nu is de eerste vereiste in al degenen, die waarlijk door de Heere Jezus van al hun zonden verlost worden.

Zodra nu de Heilige Geest het geloof werkt in het hart des uitverkoren zondaars, waardoor hij alzo den Heere Jezus waarlijk ingelijfd wordt, zo neemt die arme boetvaardige zondaar ook aanstonds met de hand des geloofs al die belofde en aangeboden weldaden van Christus aan. Dit maakt zijn ziel begerig naar al die weldaden, gelijk een hert dorstig naar de waterstromen schreeuwt, en hij rust niet, voor hij als uit de hand van Christus al dat belofde goed ontvangen, aangenomen en gelovig aan zijn hart gebracht heeft. Welk goed iemand ook moge bezitten, indien hij deze dingen niet heeft, heeft hij ook geen deel aan Christus.

Ook hier rept Van der Groe niet over het syllogisme-systeem, waar de zondaar tot een middellijke verzekering zou komen. Nee, Van der Groe spreekt en handelt uitsluitend over die onmiddellijke en heerlijke aanneming, inlijving en overgang uit de dood, na het sterven aan de wet, in Christus.

"En dat is het", zegt Van der Groe, "Elf leerredenen", p.25, "waarnaar de onderwijzer in de H.Cat. onderzoek doet in Zon-dag 7, nl. wat een oprecht geloof is, hetwelk deel geeft aan Christus, waardoor wij Hem en al Zijn weldaden aannemen.

De onderwijzer vraagt niet wat het geloof in het algemeen is, of wat de mensen daarvoor houden. Hij vraagt naar het wezen van het geloof. In de grond der zaak komen alle oude leraars nauwkeurig overeen. Men kan in geen zaak der wereld een groter en eenpariger harmonie of overeenkomst vinden, dan in de beschrijvingen, die de oude gereformeerden omtrent het zaligmakend geloof gewoon waren te geven. Daarvan zei een oud leraar dat

de H.Cat. altijd de doodsteek is geweest voor hen die naar verandering stonden".

Daartoe behoort, zie p.29 een zeker weten of kennis, van God in Christus, en van de gehele waarheid des Evangelies, etc-.

p.30. Men moet dit niet verstaan alsof een gelovige ook met geen duisternis of zondige twijfel meer te worstelen heeft; en nu ook volkomen vrij van alle zonden is. Het is een strijd, een strijd waarin de ouden elkaar welkom toewensten.

Maar, Joh.6:45, van alles nu, wat de Heere de mens door Zijn Woord en Geest leert, bekomt de mens in zijn gemoed een zodanige vaste en zekere kennis, als geen menselijk onderwijs hem ooit kan geven, maar hij heeft die kennis en dat geloof niet, zonder vele twijfelingen en duisterheid des vleses, die in hem nog overgebleven zijn, en waardoor hij gedurig aangevallen en bestreden wordt, en waarvan hij nooit geheel vrij is tot zijn dood toe.

Het zijn twee onderscheiden werkingen in een gelovige. Vlees en geest.

Dan noemt Van der Groe, zie p.46, dat zulk een aangevochten gelovige "hongert en dorst met zijn ganse hart, en de genade Gods in Christus niet langer kan ontberen: hij moet die hebben, of hij moet gewisselijk in zijn zonden en onder de last van Gods toorn bezwijken. Hij kan niet meer zonder Christus, want hij is nu een ware hongerige en dorstige naar de gerechtigheid geworden, hoedanig één Christus zalig spreekt."

Van der Groe: "Het ware Zaligmakend geloof", zie p.25:

"Na de overtuiging wordt het gans en al hopeloos met de zondaar, en wordt eerst de ware armoe des geestes geboren en de oprechte honger en dorst naar de gerechtigheid. Hier komt de mens tot een heilige vernedering en verslagenheid voor de grote God, met een haten van zijn eigen leven. Aan zulke arme overtuigde zondaren wordt het Evangelie verkondigd, door de openbaring van de Heiland aan hun hart. De Geest spreekt dan de dierbare beloften van Christus volkomen bereid-willigheid, etc-. uit en neemt dat

hart nu geheel in met Zijn goddelijk licht en genade, en buigt het hart lieflijk over naar Christus, zodat hij zichzelf daarin geheel verliest, en buiten zichzelf staat in opgetogen verwondering. O, roept hij uit, wie ben ik, een dode en onreine hond, een allergruwelijkst monster van alle ellende en goddeloosheid, die niet anders verdiend heb dan door God in de hel geworpen te worden...."

Ook hier past van der Groe weer niet het syllogisme-systeem toe! Zoals van der Groe het hier beschrijft kunnen wij volledig instemmen. In de zin zoals hij het hongeren en dorsten beschrijft, in het moment van sterven aan de wet en overgaan in Christus, is dit inderdaad de realiteit, dat de zondaar het geloof ingestort krijgt, en daardoor hongert en dorst en terstond verzadigd wordt. Alles ineens, in een enkel ondeelbaar punt des tijds! Maar dit verschilt me nog al wat van het sluitrede-systeem van Teellinck en de mannen daarna!

Van der Groe vat dit "hongeren en dorsten" niet, zoals de reformatoren, op als een vrucht van het geloof. Hierin wijkt hij af van hen.

Van der Groe ziet dit hongeren en dorsten niet als de eigenlijke en formele geloofsdaad, maar als een voorvereiste hoedanigheid of geschiktheid tot het geloof, p.31 onderaan.

"Dusdanig hongeren en dorsten, ofschoon het de eigenlijke en formele geloofsdaad zelf niet is, is nochtans gewis een voorvereiste hoedanigheid of geschiktheid tot het geloof, zonder hetwelk er geen waar geloof ooit bestaan kan. Zoals in het natuurlijke de honger en dorst alleen ontstaan uit een smartelijk gemis van spijs en drank, en het eigenlijk toeleidende middelen zijn, waardoor wij in staat gesteld worden om de aangeboden spijs en drank te nemen; zo ontstaan ook de geestelijke honger en dorst naar Christus uit een smartelijk gemis van Hem. Hierom worden de ware hongerige en dorstige zondaars dan ook doorgaans in het Evangelie zeer ernstig geroepen en genodigd, om tot de Heere Jezus te komen, en het rechte gebruik van Hem te maken. Dit is toch alleen de wezenlijke

geloofsdaad, waardoor men hem wordt ingelijfd en met al Zijn weldaden verenigd wordt.

Het zou zeer te wensen zijn dat deze zaak door Gods genade door ieder recht mocht verstaan worden en dat velen die heimelijk blijven berusten in een ingebeelde honger en dorst naar Christus, zonder Hem Zelf op het aanbod van het Evangelie gelovig te omhelzen en aan te nemen, nog intijds aan het bedrog van hun weg zalig ontdekt werden."

En p.39. "Wanneer de zondaar aldus in Christus met zijn gehele hart gelooft, dan wordt Die hem ook dadelijk de Weg tot de Vader en leidt hem in Gods verzoenende gunst en gemeenschap, door middel van de genadige rechtvaardigmaking. Deze is geheel onafscheidelijk van het ware geloof. Maar helaas, hoe weinig vindt men nu zulk een geloof onder de mensen!"

Men leze vooral p.42 over de inlijving en inenting in Christus, hetwelk is als bij een huwelijk, hoe twee mensen tot een vlees worden. Dit noemt van der Groe die "zalige en heerlijke vereniging der gelovigen met Christus", waardoor allen de genadige en dierbare rechtvaardigmaking hunner zielen ontvangen, die hen vrede met God doet hebben in Christus Jezus. De vergelijking van een klein kind dat pas geboren is, en zijn vader nog niet kent, komen wij in geen enkele oudschrijver tegen.

p.49 " want omdat het de ziel waarlijk verenigt met God in Christus en het de rechtvaardigmaking en verzoening met God meebrengt en ons doet genieten, zo kan het niet anders zijn, of het brengt ook de ware heiligmaking van het gemoed en van alle delen van het lichaam noodzakelijk mee."

Hoe heel anders leren de Ger.Gem. het in navolging van Perkins, Teellinck, Maccovius, Comrie, Kersten, etc-!.

Ter afsluiting nog een uittreksel van het boek van Th.van der Groe over de "Rechtvaardigmaking", uitgave de Vuurtoren Urk.

Wij zien uit dit betoog van Van der Groe dat hij de visie van ds. G.H. Kersten en volgelingen reeds in zijn dagen heeft bestreden, als zijnde een "subtiel remonstrantisme".

Men vergelijkte onderstaande uiteenzetting van Van der Groe met die van G.H. Kersten, zie Kort Begrip Korte Lessen.

- p.14. 1. Er is een eeuwige voorverordining Gods
 2. Er is een verwerving der rechtvaardigmaking door Christus
 3. Er is een directe toepassing van Christus verdiensten aan de uitverkorenen, in Gods gedachten volgend op de dood en opstanding van Christus.
 4. Er is een aanbieding van Christus verdiensten aan alle heilbegeerige zondaren in het Evangelie.
 5. Dan is er de directe uitvoering van de rechtvaardigmaking aan de gelovigen, wanneer zij Christus door een waar geloof direct worden ingelijfd.

Over dit laatste is er nogal verschil van mening, en daarop zegt Van der Groe dan:

- 1e. Dat er in de oude Gereformeerde kerk geen andere rechtvaardigmaking ooit geleerd werd, dan die welke plaatsheeft uit loutere genade, alleen om Christus' wil.
 2e. Dat volgens de Gereformeerde leer Christus' gerechtigheid metterdaad eigengemaakt wordt aan de mens, die in zichzelf een goddeloze is.
 3. Deze toepassing van Christus' gerechtigheid geschiedt op twee manieren:
 a) aan Gods zijde door schenking en toerekening;
 b) aan de zijde van de mens door gelovige aanneming en toe-eigening.

Tot zover was men het aardig met elkaar eens in de tijd van Van der Groe. De kwestie van verschil zat daarin, of de daad van Gods toerekening, en of

de daad van toe-eigening ervan door de gelovigen, in de bewuste (een onbewuste kenden de gereformeerden niet) rechtvaardigmaking op elkaar betrekking hebben, ja dan nee.

Gods toerekening is oorzaak, en de aanneming van de gelovigen is vrucht! Dan is de vraag of in onze rechtvaardigmaking die Goddelijke toerekening van Christus gerechtigheid voorafgaat aan de gelovige aanneming? Of is de menselijke aanneming er eerst, en daarna pas de Goddelijke toerekening? Dus gaat het geloof vooraf aan de toerekening, of gaat de toerekening vooraf aan het geloof?

Van der Groe zegt dat het oude gereformeerde gevoelen is, dat er een toerekening der gerechtigheid van Christus altijd voorafgaat aan de schenking van het geloof (in tijdsorde), waardoor de aanneming tot stand komt.

p.23. Het is een samenbestaanlijkheid (iets dat tegelijk plaatsvindt) zoals Ursinus zegt, dat zonder onze toe-eigening ook niet de Goddelijke toerekening geschiedt, daar zij beide tezamen gaan.

p.26. De woorden "in zoverre" van vraag 60 der H.Cat. geven het verband aan tussen de toerekening en de aanneming.

Die twee zijn onafscheidelijk. Wanneer de Heilige Geest ons de gerechtigheid van Christus schenkt en toerekent, werkt Hij tegelijkertijd het geloof in ons, waardoor wij het toegerekende aannemen en ontvangen, waardoor wij voor God rechtvaardig zijn.

p.27. En dit alleen is onze rechtvaardigmaking (bewust, in onze consciëntie, PM) p.28. Er is een partij die leert dat de Goddelijke toerekening van Christus gerechtigheid onmiddellijk geschiedt, nog voor het geloof (dit leerde Maccovius, Comrie, Kersten, Mallan, etc.-) dus nog zonder de directe aanneming door de gelovige mens. Dat is niet met onze oude gereformeerde leer in overeenstemming (p.29).

p.31. Van der Groe stelt: "Dat met dezelfde genade waarmee God ons de gerechtigheid van Christus toerekent, Hij ook middellijkerwijze het geloof in onze harten werkt, waardoor wij die weldaad aannemen en dat dit niet voor een enkel ogenblik van elkaar te scheiden is"

En hiermee heeft Van der Groe gelukkig duidelijk afstand genomen van het syllogisme-systeem, zoals hij dit helaas wel gebruikt in zijn brief aan Jakob Groenewegen.

p.42. Die de rechtvaardigmaking voor het geloof leren (zoals Kersten. c.s.) aan de zijde Gods, verschafte de remonstrant Episcopus te zeggen, dat de uitverkorenen reeds al hun zonden vergeven zijn, eer zij geloven, etc-. Waarop Heidanus antwoordde: "*Wat baat ons een weldaad, zolang zij ons onbekend blijft?*"

p.47. Wanneer God de gelovige zondaar rechtvaardigt in de vierschaar des hemels, dan doet Hij zulks tegelijkertijd ook in de consciëntie.

p.51. Van der Groe verwerpt zulk een rechtvaardigmaking, zoals Kersten leert, als een subtiel remonstrantisme, en ingewikkelde pelagianerij.

p.67. Ook de apostel Paulus spreekt slechts van een enkele rechtvaardigmaking in de consciëntie der gelovigen.

p.68 "De Schrift bepaalt maar een rechtvaardigmaking, die enkelvoudig is, en ook maar eens geschiedt, door middel van de geloofsinlijving in Christus."

p.71 "De Goddelijke toerekening van schenking van Christus' gerechtigheid geschiedt niet, dan wanneer wij Hem door een waar geloof ingelijfd worden, en alzo dadelijk in Hem zijn en met hem verenigd. Wij

worden door hetzelfde geloof met Hem verenigd, waardoor wij gerechtvaardigd worden".

p.73. "De Heere God verordineerde de rechtvaardigmaking voor Zijn uitverkorenen van eeuwigheid in Christus, en Hij verwerft die daarna voor hen, en voert ze aan hen uit door Zijn Heilige Geest in de tijd der minne door de Geest des geloofs, welke hen met Christus verenigt, en hen alzo dadelijk en persoonlijk ook in Christus verenigt. Niet de voorafgaande verordining, noch de verwerving, maar alleen de dadelijke uitvoering aan de uitverkoren gelovige personen is de eigenlijke rechtvaardigmaking van God in Christus door het geloof, waar de Schrift doorgaans van spreekt.

Hierna beroept Van der Groe zich op de Acta van de Synode en citeert hij diverse gevoelens der afgevaardigden.

De rechtvaardigmakingsleer van Comne, Kersten, etc-. is hiermee als niet-gereformeerd ten toon gesteld, ja, als subtiel remonstrantisme. Wat moet de Ger. Gem. hiermee aan, indien zij zich gereformeerd wil blijven noemen?

Tevens blijkt dat de oude gereformeerde leer omtrent de rechtvaardigmaking van de goddeloze geen enkele ruimte biedt voor een syllogisme-systeem, waardoor de mens uit kentekenen zou kunnen opmaken dat hij meer heeft dan hij wel meende.

De Toetssteen van ware en valse genade: kan er sprake zijn van "valse" genade? Nee toch! Dus is deze titel door Van der Groe ongelukkig gekozen.

Deel 1, p.154: Daar behandelt Van der Groe de gelijkenis van de farizeeër en de tollenaar. Luther geeft een veel schriftuurlijker uitleg hieraan dan Van der Groe. Luther stelt dat de tollenaar reeds gerechtvaardigd was voordat hij boete deed. Van der Groe laat de boete aan de rechtvaardiging vooraf gaan, en bewijst daarmee meer Voetiaan dan Calvinist te zijn. De Reformatie stelde alleen boete d66r en uit het geloof.

Van der Groe verbindt echter op p.156 ineens wel de boete aan het geloof, want "hoe meer boete, hoe meer geloof". En dan ziet Van der Groe een nauw verband tussen deze drie: "Boete, geloof en heiligmaking is het grote wondergeheim van de hemel". Anderzijds neemt Van der Groe boete ook als een voorafgaande bekeringsgenade. Van der Groe is niet geheel los van het "traject"-denken der Nadere Reformatie.

Op p.157 zegt Van der Groe zelfs dat het eerste stuk der ellendekennis gelijk de grondslag is van alles. Dat kan niet, daar de grondslag voor onze zaligheid alleen Christus is, niet onze ellendekennis! Er bestaat dus geen scheiding tussen de drie stukken zoals de H. Cat. die noemt in Zondag 1. Chronologisch gaat ellendekennis wel voorop, maar het is één geheel, dat IN de troost wordt geleerd.

Van der Groe heeft dit niet goed door, hetgeen blijkt uit het feit dat hij op p.158 spreekt over het "hoofdstuk der ellende". De H. Cat. spreekt niet over hoofdstukken, maar over "stukken". Een stuk is een deel van het geheel, en is niet als een los hoofdstuk te zien.

Het blijkt dat Van der Groe meer de heilsorde als traject ziet, dan als een concentrische cirkel, als eenheid, zoals de reformatoren dat zagen.

Ook Van der Groe ziet de H. Cat. meer als een leerboek om tot geloof te komen, en dat is het beslist niet. De H. Cat. is het troostboek van de Kerk, van degenen die het geloof bezitten, en spreekt niet hoe men tot het geloof komt langs voorbereidende wegen.

Prof. Th. Halyburton in zijn boek "Een zedig onderzoek", p.15 zegt het wel goed:

"Hoewel dit, in orde der natuur, enige genade in de ziel voorafgaat, nochtans geschieden deze wedergeboorte, het geloven en de rechtvaardigmaking alle in één en hetzelfde punt des tijds!"

p.19. "Dan is er de vrijspraak in de hemel.... Deze gaat niet in tijd, maar alleen in orde der natuur voor het geloof.

Verder is er een rechtvaardigmaking, die nauwkeurig en eigenlijk zo genoemd wordt, die onmiddellijk op het geloof volgt".

p.41. "Zodra dan de ziel, door een ontdekking (openbaring) van Christus tot de goedkeuring van Hem wordt gebracht, volgt daarop onmiddellijk de rechtvaardigmaking".

Zoals wij zien, houdt Halyburton zich wel geheel aan de schriftuurlijke opvatting der Reformatie. Wij hebben Van der Groe te nemen in het licht van zijn tijd, en daarin is hij nagenoeg de enige die nog vasthoudt en vast wil houden aan de reformatorische leer, die toen reeds geheel verlaten was. Hulde aan een man die zulks in de kracht des Geestes heeft gedaan!

Hij verdient an ook niet die onbarmhartige kritiek zoals van dr. L.F. Groenendijk in het RD van 1-3-2007, zie ingezonden artikel:

Van der Groe-epigonen

Naar aanleiding van het artikel over Van der Groe als "laatste ziener" in het RD van 1-3-2007 het volgende. Doordat mijn naam genoemd wordt in de rij "Van der Groe-epigonen" acht ik het billijk daar een toelichting aan te geven. Een epigoon is iemand die op een bepaald terrein geen eigen of nieuwe ideeën heeft, maar op de bestaande grondslag als volgeling voortbouwt, in dit geval van Van der Groe. Wie mijn geschriften leest weet wel beter. Niet dat wij geen hoge achting voor Van der Groe hebben, maar wel dat ook wij deze man zien als feilbaar mens, die soms misslagen maakte. Het portret van Van der Groe is bijgesteld door nieuwe inzichten. Of het juist en eerlijk is om Van der Groe te beschuldigen van een narcistische persoonlijkheid, zoals dr. L.F. Groenendijk doet, moet getoetst worden. (narcisme = ziekelijke zelfliefde). Ook dat Van der Groe leed aan grootheidswaanzin en paranoïde trekken kende. (paranoïde = ziekelijke afwijking van het geestesleven). Doordat Van der Groe namens God zei te spreken, wekt dat volgens Groenendijk de indruk dat hij zichzelf zag als de nog enige getrouwe in den lande. Mag een profeet of dienaar van God dan niet meer spreken namens zijn Opdrachtgever? Groenendijk zegt verder

dat Van der Groe een onheilsprofeet is, agressief met een vernietigende inslag en dat zijn profetische uitspraken een grandioos ego verraden (nederige hoogmoed), met erachter de angst voor kritiek en zucht om bewondert te worden. Van der Groe zou een alweter, betweter, oerconservatief en reactionair zijn geweest.

Het beeld wat Groenendijk van Van der Groe schetst is onjuist en niet objectief. Wanneer wij door de “bril” van Groenendijk naar Bijbelse figuren zouden kijken, blijft er van hen niets over dan negatiefs. Wanneer de profeet Elia zich beklagt dat hij nog alleen overgebleven is, terwijl er nog 7000 waren, zou men dit kunnen beoordelen als narcisme, paranoïde. Verschillende uitspraken van Elia zou men onheilspellend, agressief en vernietigend kunnen noemen. Wanneer Jezus zegt dat Hij alléén de Goede Herder is en alle anderen huurlingen en moordenaars zijn, moet dat volgens Groenendijk uit narcisme voortkomen. Jezus zei tegen Pilatus dat Zijn Rijk niet van deze wereld was, waardoor Pilatus volgens Groenendijk wel moet gedacht hebben dat Jezus een paranoïa was, iemand met waanideeën. Paulus moet in de ogen van Groenendijk een ziekelijke schizofrene persoonlijkheid zijn geweest, door te zeggen dat hij alle dagen stierf en leefde bij een oncontroleerbare hemelse openbaring van Christus, Galaten 1:16.

Het blijkt uit deze psychologische beoordeling van Van der Groe door Groenendijk dat 1 Corintiërs 2:14 maar al te waar is, waar geschreven staat: *Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.*

Groenendijk is echter niet de enige die zware kritiek uitoefent op Van der Groe. Wijlen prof. dr. C. Graafland maakt in zijn dissertatie eveneens zeer ernstige aanmerkingen op de prediking van Van der Groe. Deze zou het verschil van de reformatorische geloofsopvatting en die van zijn tijd wel goed hebben doorzien, maar zijn inzicht foutief hebben gebruikt, door met

een zweep zijn gemeente te tuchtigen. En wel op zulk een wijze, dat wonden van twijfel en klein geloof niet genezen, maar groter en dieper werden. In mijn boek “Geloofszekerheid: ineens en voor altijd” kan men een nadere uiteenzetting vinden van Graaflands kritiek op pagina 260. Ook Jakob Groenewegen bestond het om de prediking van Van der Groe een “ijselijke verzoeking” en “zeef des satans” te noemen.

Van der Groe was echter een zeer getrouw verdediger van de oude reformatorische geloofswaarheden. Hij is velen tot rijke zegen geweest en werd terecht een “kerkjuweel” genoemd. Hij sprak en handelde uit een oprecht en vernieuwd hart. Het moest bij hem “Christus alles en Christus alleen” zijn! Dat zulk een Bijbels-reformatorisch standpunt voor velen in zijn dagen -en ook voor vandaag de dag nog- onverteerbaar was, blijkt uit de vele tegenstanders die hij had. Dat Van der Groe de laatste ziener was en door al zijn epigonen alzo zou worden “aanbeden”, is onjuist, zie www.pentahof.nl, ga naar brochures no. 416.

P.F.v.d.Meer, Harskamperweg 5, 3774JN Kootwijkerbroek